



Güçlü bireyler.
Güçlü toplumlar.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ YARGITAY BAŞKANLIĞI

YARGITAY YARGI ETİĞİ İLKELERİ TASLAĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER YARGI ETİĞİ STANDARTLARI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Doç. Dr. İbrahim ŞAHBAZ

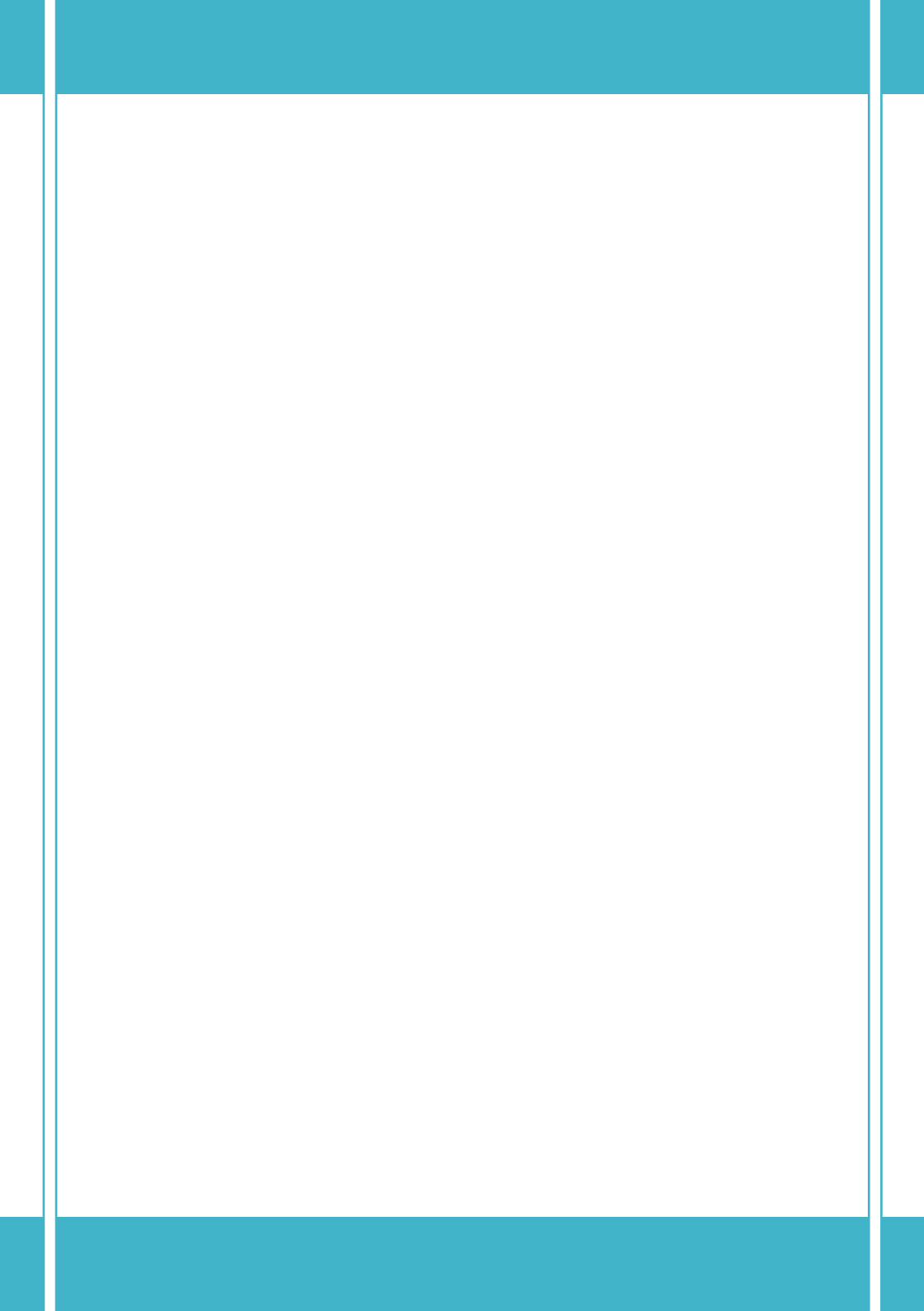
Yargıtay 4. Ceza Dairesi Başkanı

Dr. Mustafa SALDIRIM

Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı



Ankara, Ekim 2017



**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
YARGITAY BAŞKANLIĞI**

**YARGITAY YARGI ETİĞİ İLKELERİ TASLAĞINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİRLEŞMİŞ
MİLLETLER YARGI ETİĞİ STANDARTLARI İLE
KARŞILAŞTIRILMASI**

Doç. Dr. İbrahim ŞAHBAZ

Yargıtay 4. Ceza Dairesi Başkanı

Dr. Mustafa SALDIRIM

Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı

Ankara

Ekim 2017

“YARGITAY ETİK, ŞEFFAFLIK VE GÜVEN PROJESİ”

Bu kitap, Yargıtay Başkanlığı tarafından finanse edilen ve Yargıtay Başkanlığı ile UNDP tarafından yürütölen **“Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi”** kapsamında hazırlanmış ve basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
I. BÖLÜM:	7
YARGITAY YARGI ETİĞİ İLKELERİ TASLAĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	7
1) Etik İlkeler Neden Gerek Duyuldu?.....	7
2) 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, etik çalışmalar yürüten “Kamu Görevlileri Etik Kurulu” bulunmaktadır. Ayrıca etik konusunda gerekli ve yeterli mevzuat da vardır. Buna rağmen neden yargı mensupları için etik ilkeler belirlenmektedir?	8
3) Yargıtay Personeli 5176 Sayılı Kanun kapsamına girdiğine göre, Yargıtay personeli için neden diğer kamu personelinin ayrı etik davranış kurallarına ihtiyaç duyulmuştur? Yargıtay personeli için ayrı etik kuralların belirlenmesinin hukuki dayanağı var mıdır?	8
4) Etik ilkelerin ayrıntılı düzenlenmesi yerine, kısa ve öz bir şekilde düzenlenmesi daha uygun olmaz mıydı?	9
5) Yargıtay Etik İlkeler Taslağı kazuistik bir düzenlemedir. Açıkça düzenleme yapılmayan tüm davranışların etik olduğu sonucuna varılabilir. Bu da uygulamada sorunlara neden olmaz mı?	9
6) Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı'nda etik ihlali halinde yaptırım öngörülmemesi etik ilkelerin uygulanabilirliğini zayıflatmaz mı?	10
7) Taslağın giriş kısmındaki dördüncü ve beşinci paragraflara gerek bulunmamaktadır. Bangalor Etik İlkeleri ile İstanbul Bildirgesine yapılan atıf yeterli değil midir?	11
8) Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun ayrı bir etik çalışması varken, Yargıtay'a özgü etik ilkelerin oluşturulması gerekli midir? Bu durum karmaşaya yol açmaz mı?	12
9) Kanunlarda açıkça düzenlenen ve hatta suç olarak tanımlanmış olan davranışların dahi etik ilkeler arasında yer alması, gereksiz bir tekrardır. Etik ilkeler kanunlarda veya mevzuatta açıkça düzenlenmeyen konuları düzenler. Bu nedenle taslakta yer alan pek çok maddenin çıkarılması gerekmez mi?	13
10) Yargıtay Etik İlkeler Taslağı arasında olmamasına rağmen, “hakime yakışmayan ve toplum vicdanını rahatsız eden işlem ve eylemlerin etik olmayacağının” da giriş kısmına yazılması uygun olmaz mı?	14
11) Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı'nda; “öyle görünürler”, “halkın güvenmesi”, “halkın güvenini yükseltmek ve sürdürmek” şeklinde ifadeler yer almaktadır. Hakimin halkın güvenini sağlama ya da artırma şeklinde bir sorumluluğu var mıdır?	14
12) Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulunda neden personel temsil edilmemektedir? ..	15
13) “Doğruluk ilkesi” neden düzenlenmemiştir?	15

- 14) Danışma Kuruluna seçilecek öğretim üyesinin niteliği çok yüksek olup, bu nitelikleri karşılayacak bir üye bulunması kolaylıkla mümkün olabilecek midir? Ayrıca, Etik Danışma Kurulu üyelerinin öğretim üyesini seçmesi, öğretim üyesinin diğer üyelere karşı bağımsızlığını zayıflatmaz mı? Etik Danışma Kurulu'nda neden öğretim üyesine ihtiyaç duyuldu? 15
- 15) Etik Danışma Kurulu üyeliği seçiminin Yargıtay Büyük Genel Kurulu yerine, Başkanlar Kurulu veya Birinci Başkanlık Kurulu tarafından yapılması daha uygun olmaz mı? 16
- 16) Yargı Etiği Danışma Kurulu'na gerek bulunmakta mıdır? 16
- 17) Yargı etiği konusunda başka ilkeler de geliştirilebilir? Yargıtay etik ilkeler taslağı bu durumu dikkate almış mıdır? 17
- 18) Yargı etiği ilkeleri taslağındaki hükümler, hâkimin davranışlarını aşırı ölçüde sınırlandırarak, onun toplumdan soyutlanmasına neden olmaz mı? 17

II. BÖLÜM: 19

UNODC'NİN 11'İNCİ MADDEYE İLİŞKİN UYGULAMA KILAVUZU VE DEĞERLENDİRME SİSTEMİNE İLİŞKİN NOT 19

UNODC'NİN (YOLSUZLUKLA MÜCADELE SÖZLEŞMESİNİN) 11'İNCİ MADDEYE İLİŞKİN UYGULAMA KILAVUZU VE DEĞERLENDİRME SİSTEMİ 21

- 1) Yargı veya diğer bir organ, yargı mensuplarının mesleki ve etik davranışlarına ilişkin kurallar veya standartlar ("etik davranış kuralları") geliştirmiş midir? 21
- 2) Etik davranış ilkeleri, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'ni dikkate almakta mıdır? 22
- 3) Geliştirme ve benimseme sürecini tanımlayınız. Özellikle, bu süreç sivil toplum kuruluşları ve mahkeme kullanıcıları gibi yargı dışı paydaşlarla istişareleri kapsamakta mıdır? 22
- 4) Etik davranış ilkeleri her hâkimin erişimine hazır mıdır? 24
- 5) Etik davranış ilkeleri topluluk içinde hangi kurumlara dağıtılmıştır veya sair şekilde kamuya açık hale getirilmiş midir? 24
- 6) Düşünülen davranışların uygunluğu konusunda yargı üyelerine tavsiyelerde bulunmak için resmi veya gayri resmi bir mekanizma veya prosedür var mıdır? 24
- 7) Yargı mensuplarına karşı görevi kötüye kullanma (suistimal) şikayetlerini almak ve soruşturmak için bir mekanizma veya prosedür var mıdır? 25
- 8) Bu mekanizma ya da prosedür yargı içinde midir veya dışardan mıdır? Yargıdan bağımsız olarak işlev görmektedir? 25
- 9) Bu mekanizmaya veya prosedüre kimler katılmakta ve üyeler nasıl seçilmektedir? 26
- 10) Söz konusu şikâyetlerin çözümüne yönelik süreçte, halkın güvenini arttıracak mekanizma veya prosedürde hangi şeffaflık tedbirleri bulunmaktadır? 26

ÖNSÖZ

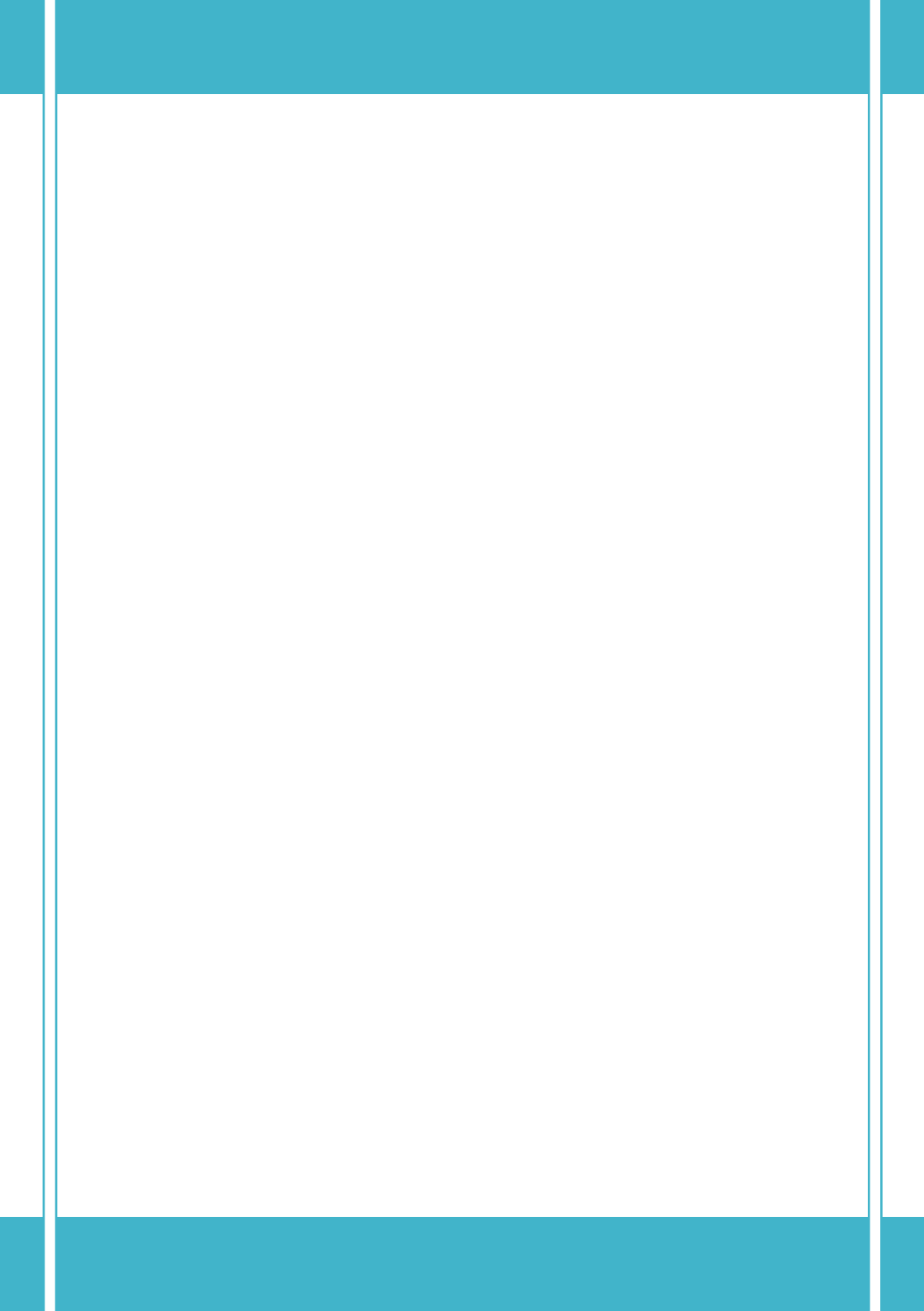
Yargı sistemimizin başarısı, büyük ölçüde halkın hâkimlere duyduğu güvenle ölçülebilir. Bu konuda uluslararası standartlar gayet açık ve nettir. Dolayısıyla halkın yargı sistemine duyduğu güvenin sağlanabilmesi için hem hâkimin uyacağı davranış kurallarının farkında olması hem de halkın bu davranış kurallarını bilmesi gerekir. Bugüne kadar Yargıtay, Türkiye’deki adalet politikalarına uygun araçlarla çok değerli katkılar sağlamıştır. Yargıtay’a özgü etik ilkelerin belirlenmesi, uygulanması ve halk tarafından da bilinebilir ve görünebilir olması, adalet sistemine yaptığımız katkıların en güzel örneklerinden birini oluşturacaktır.

Son yıllarda Yargıtay, “şeffaf ve topluma karşı hesap verebilir bir yargı sistemine” doğru önemli reformlar yapmış, yurt içinde ve yurt dışında da bunun olumlu yansımaları olmuştur. Yargıtay’ın iletişim stratejisinin temelini, “adaletle ilişkin sorunların şeffaf ve önyargısız ortamlarda tartışılması” oluşturmaktadır. Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi kapsamında demokratik bir katılımıla, kurum içi ve kurum dışı şeffaflık sağlanarak hazırlanan¹ “Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı” Yargıtay’ın tüm ilgili birimleri ile Türkiye içinden ve dışından konuyla ilgili kişi ve kuruluşların görüşüne sunulmuştur. Yaklaşık olarak 90 kuruluşa gönderilen Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı’na ilişkin görüşler Yargıtay’ın intranet sitesinde de tüm Yargıtay çalışanları ile paylaşılmıştır. Bu görüşler, Yargıtay daire başkanı, Yargıtay üyesi, Yargıtay proje ekibi ve proje uzmanı akademisyenlerin katıldığı toplantıda bütün yönleriyle değerlendirilmiştir. Oldukça faydalı ve verimli bulduğum bu değerlendirmenin sonuçlarının, hem Yargıtay içinde hem de Yargıtay dışında kamuoyu ile paylaşılmasının, Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı’nın herkes tarafından daha iyi anlaşılmasına önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum.

Yargıtay’ın “şeffaflık” ve “topluma karşı hesap verebilirlik” bakımından ulaştığı düzeyin somut bir örneğini teşkil eden bu Eser’i çok kısa bir sürede ve büyük bir titizlikle hazırlayan Yargıtay 4. Ceza Dairesi Başkanı Doç. Dr. İbrahim ŞAHBAZ’a ve Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı Dr. Mustafa SALDIRIM’a teşekkür ederim.

İsmail Rüştü CİRİT
Yargıtay Başkanı

¹ Yargıtay Etik İlkeleri Taslağı’nın demokratik ve şeffaf bir şekilde hazırlanma aşamaları hakkında bilgiler için bkz. Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı, Ankara Eylül 2017, s.5,6. ([http://www.yargitay.gov.tr/sayfa/yargitay-etik-seffaflik-ve-guven-projesi-yargitay-baskanlar-kurulu-etik-ilkeler-calismasi/documents](http://www.yargitay.gov.tr/sayfa/yargitay-etik-seffaflik-ve-guven-projesi-yargitay-baskanlar-kurulu-etik-ilkeler-calismasi/documents/YARGITAY_ETIK_ILKELER_Eylul_v3.pdf) /YARGITAY_ ETIK_ILKELER_Eylul_v3.pdf-Erişim T: 2.10.2017)



I. BÖLÜM

YARGITAY YARGI ETİĞİ İLKELERİ TASLAĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1) Etik İlkelere Neden Gerek Duyuldu?

Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'nin kabulünden önce, İtalya, Kanada ve Amerika gibi az sayıda ülkelerde etik ilkeler mevcuttu. Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'nin kabulünden sonra ise yargı etiği ilkelerini kabul eden ülke sayısı önemli ölçüde arttı².

Dünyadaki bu gelişime karşı Türkiye de kayıtsız kalmadı. Nitekim, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nun 01.07.2013 tarihli 127. Oturumu'nda kabul edilen **10. Kalkınma Planı'nın (2014-2018)** 187. paragrafında, *“evrensel kriterler göz önünde bulundurularak yargı üyelerine yönelik etik ilkelerin”* hazırlanmasına yönelik ihtiyacın hala mevcut olduğu belirtilmiştir. “Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi” köklü ve yapısal bir değişiklik öngörmesinden dolayı **“Kalkınma Projesi”** niteliğindedir. Bu sebeple Projenin finansmanı Türkiye Cumhuriyeti tarafından Yargıtay'a tahsis edilen **kalkınma bütçesinden** karşılanmaktadır.

Yargıtay 2015-2019 Stratejik Planında; **“Etik İlkelere Bağlılık”** ve **“Şeffaflık”** Yargıtay'ın temel değerleri arasında kabul edilmiştir. Ayrıca Stratejik Plan'da öngörülen 5 ana amaçtan ikincisi **“Etik İlkelerin Belirlenmesi”**dir. Bu nedenle, Etik İlkelerin belirlenmesi, geniş bir katılımımla Yargıtay'ın hazırladığı Stratejik Plan'ın da bir gereğidir.

Öte yandan, Kasım 2015'te açıklanan Avrupa Birliği İlerleme Raporunda, “Hâkim ve savcılar için etik davranış kurallarının bulunmaması” eleştirisi konusu yapılmıştır.

Yukarıda açıklanan yargı etiği konusundaki evrensel hukuk kültüründeki gelişmeler ile özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen 10.Kalkınma Planı (2014-2018) ve Yargıtay 2015-2019 Stratejik Planı uyarınca yargı etiği ilkeleri geliştirilmiştir.

Diğer yandan, insan haklarının evrenselleşmesi karşısında, bu konuda karar veren yargının da evrensel etik ilkelerden ayrı değerlendirilmemesi gerekmektedir.

²Bu ülkelerin etik ilkeleri için bkz. Karşılaştırmalı Hukukta Yargı Etiği İlkeleri, (Editör: Mustafa Saldırım), Ankara 2017.

2) 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, etik çalışmalar yürüten “Kamu Görevlileri Etik Kurulu” bulunmaktadır. Ayrıca etik konusunda gerekli ve yeterli mevzuat da vardır. Buna rağmen neden yargı mensupları için etik ilkeler belirlenmektedir?

Kamu görevlilerinin uymaları gereken saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik davranış ilkeleri belirlemek ve uygulamayı gözetmek üzere “Kamu Görevlileri Etik Kurulu”nun kuruluş, görev ve çalışma usul ve esaslarını belirleyen 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 1 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında “yargı mensupları” hakkında bu kanun hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Bu nedenle, Yargıtay daire başkan ve üyeleri, tetkik hâkimleri ve Yargıtay Cumhuriyet savcıları bu Kanun’un kapsamı dışındadır. Daha açık bir anlatımla 5176 Sayılı Kanun, hâkim ve Cumhuriyet savcılarına uygulanmamaktadır. Sadece Yargıtay personeli söz konusu kanun kapsamına girmektedir. Bu nedenle, yargı organının kendi etik ilkelerini belirlemesi öngörülmüştür. Öte yandan, bağımsız olan yargı organının etik kurallarının, yargı dışındaki bir organ ya da kurum tarafından belirlenmesi uluslararası standartlar bakımından kabul edilebilecek bir durum değildir.

3) Yargıtay Personeli 5176 Sayılı Kanun kapsamına girdiğine göre, Yargıtay personeli için neden diğer kamu personelinden ayrı etik davranış kurallarına ihtiyaç duyulmuştur? Yargıtay personeli için ayrı etik kuralların belirlenmesinin hukuki dayanağı var mıdır?

5176 Sayılı Kanun’un uygulanmasını gösteren Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin “Kurumsal Etik İlkeleri” başlıklı 26’ncı maddesine göre, “*Bu Yönetmelikle belirlenen etik davranış ilkeleri, kapsama dahil kurum ve kuruluşlarda uygulanır. Ayrıca, yürüttükleri hizmetin veya görevin niteliğine göre kurum ve kuruluşlar kendi kurumsal etik davranış ilkelerini düzenlemek üzere Kurulun inceleme ve onayına sunabilir.*” Bu hüküm uyarınca Yargıtay Başkanlığı, “Yargıtay personeli”nin yürüttüğü görevin devlet ve toplum hayatı bakımından son derece önemli olduğuna, Yargıtay’ın tam anlamıyla “etik bir kurum” olması için personel açısından da etik alanında özel bir çalışma yapılmasının yararlı olacağına karar vermiş ve Yargıtay personelini de Proje’ye dahil etmiştir. Nitekim, Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu tarafından gönderilen görüşte, “Yargıtay Personeli Etik Davranış İlkeleri”ne gerek olmadığına yönelik bir değerlendirmeye bulunmamasına olup, bilakis etik ilkelerin daha da geliştirilmesi yönünde önerilerde bulunulmuştur. **Mevzuattaki bu açık düzenleme uyarınca Yargıtay personelinin kendi etik ilkelerini kendilerinin belirlemesine geniş olanaklar sağlanmıştır.**

Ayrıca, Yargıtay’a özgü etik ilkelerin benimsenmesi karşısında, personel için de kendine özgü etik ilkelerin benimsenmesi doğaldır.

4) Etik ilkelerin ayrıntılı düzenlenmesi yerine, kısa ve öz bir şekilde düzenlenmesi daha uygun olmaz mıydı?

Herkesin kendisine göre bir sübjektif ahlâk anlayışı vardır. Kimin ahlakı en iyidir? sorusuna cevap ararsak, hiç şüphe yok ki herkes kendi ahlakının en iyisi olduğunu belirtecektir. Ancak, meslek etiği kamusal alandaki ahlak kuralları olduğu için kişiden kişiye değişmemeli, gerek meslek mensupları, gerekse de bireyler (vatandaşlar) o alandaki kuralların neler olduğunu bilebilmelidir. Etik ilkeler, kamusal alanda uyulması gereken ahlak kurallarıdır. Bu nedenle, açık ve ayrıntılı bir düzenleme yapılması, herkesin ortak ve birbiri ile uyumlu bir şekilde davranması için zorunludur. Yargı etiğinin yerleşmiş olduğu ülkelerde bu kurallar, “standartlar” olarak ifade edilen daha ayrıntılı kurallarla desteklenmektedir³. Dolayısıyla, ayrıntılı kurallara ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim Bangalor Yargı Etiği ilkeleri ayrıntılı olduğu gibi, bu ilkelerin nasıl anlaşılması gerektiği konusunda 160 sayfalık bir yorum, Yargıda Dürüstlük Grubu tarafından hazırlanmıştır⁴.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin “Hâkimlerin bağımsızlığı, etkinliği ve sorumlulukları hakkında üye devletlere yönelik CM/Rec (2010) 12 sayılı tavsiye kararı m.72: “Hâkimler mesleki faaliyetlerini meslek etiği ilkeleri rehberliğinde gerçekleştirmelidir. Söz konusu ilkeler disiplin tedbirlerinin uygulanabileceği görevleri içerdiği gibi aynı zamanda hakimlere ne şekilde davranacakları konusunda da rehberlik eder.”

Ayrıca, karşılaştırmalı hukukta bazı ülkelerin etik ilkelerinin kısa ve öz bir şekilde düzenlendiği görülmekte⁵ ise de hazırlanan etik ilkeler kılavuzu ya da rehberleriyle etik ilkeler veya kurallar detaylandırılmaktadır. Bu nedenle, karşılaştırmalı hukuktaki bazı etik kuralların genel ve öz olması ilk bakışta yanıltıcı olabilmektedir. Sonuç itibarıyla etik kuralların etkili olabilmesi için her ne isim altında olursa olsun detaylandırılması gerekliliği çağdaş hukuk sistemlerinde kabul edilmektedir.

Etik ilkelerin, kural ve standartlar ile ayrıntılı hale getirilmesi de başarılı bir uygulama için gereklidir⁶.

5) Yargıtay Etik İlkeler Taslağı kazuistik bir düzenlemedir. Açıkça düzenleme yapılmayan tüm davranışların etik olduğu sonucuna varılabilir. Bu da uygulamada sorunlara neden olmaz mı?

Yargıtay etik ilkeleri kazuistik değildir. Zira Yargıtay’ın kurumsal etik anlayışında, hâkim ve savcı sınıfından olanlar için şikayet, soruşturma, yaptırım gibi mekanizmalar öngörülmemektedir. Yargıtay’ın “etik ilkeler tasarımı”na göre etik ilkeler, yol göstericilik ve kılavuzluk işlevi görmektedir. Nitekim, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri “hakimlerin kendi

³ Etik ilkelerin ayrıntılı olması hakkında bkz. Aydın, İneyet: Kurum Kültürü ve Etik, (“Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi” Etik İlkeler Çalıştayı, 12-16 Mayıs 2017, Antalya, s.45)

⁴ Bkz. Commentary on the Bangalore Principles of Judicial Conduct, United Nations Office on Drugs and Crime.

⁵ Bkz. Karşılaştırmalı Hukukta Yargı Etiği İlkeleri, (Editör: Mustafa Saldırım), Ankara 2017.

⁶ Etik ilkelerin ayrıntılı olması hakkında bkz. Aydın, İneyet: Kurum Kültürü ve Etik, (“Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi” Etik İlkeler Çalıştayı, 12-16 Mayıs 2017, Antalya, s.44-51),s.45,46, özellikle 46’ıncı sayfanın ilk paragrafı.

mesleki davranışlarından sorumlu olduklarını varsaymaktadır.”⁷ Dolayısıyla hakimler, yazılı hiçbir etik kuralı olmasa dahi, mesleki davranışlarından sorumludur. Etik ilkelerin önemi, mesleki davranışlar hakkında açıklık, bilinebilirlik ve öngörülebilirlik sağlaması ve meslek mensuplarını korumasıdır. Ayrıca toplumun bu konuda bilinçlendirmesi de etik ilkeler ile sağlanabilecek bir sonuçtur.

Mesleki davranış kurallarının, yasaklanmayan her davranışın serbestçe yapılabileceğine dair bir izlenim doğurmaması, meseleleri basitleştirmemesi, aslında sürekli gelişmekte olmalarına rağmen davranış standartlarının belli bir dönem için geçerli ve değişmez olduğu şeklinde bir algıya da neden olmaması gerekir⁸. Bu nedenle, Yargıtay Yargı Etiği Taslağında bu risklere karşı aşağıda ayrıntılı şekilde açıklanan bazı hükümlere yer verilerek, gerekli tedbirler alınmıştır.

Etik ilkeler, hakimlere yol gösterdiği gibi, toplumun ve diğer kurum veya organların da hakimlerin etik davranış ilkelerinin ne olduğunu bilmelerine yardımcı olur. Dolayısıyla hakimler, hiçbir yerde yazılı olmasa bile hakimlik mesleği ile bağdaşmayan etik dışı bir davranış sergileyemezler. Burada kanunilik ilkesi geçerli değildir. Nitekim, “Yargıtay Etik İlkeler Taslağı”nın “Başlangıç” kısmının son paragrafında “...**etik ilkelere uymanın öncelikle hâkimlere düşen asli bir sorumluluk olduğu gerçeğini göz ardı etmeden hâkimler üzerinde bağlayıcı mesleki davranış kurallarını tamamlamak amacıyla,**...” etik ilkelerin kabul edildiği açıkça belirtilmiştir. Dolayısıyla Yargıtay etik ilkeleri, hâkimlerin mesleki davranış kurallarını tamamlayan bir işlev görmekle olup, mevcut mesleki davranışlara alternatif sunmamaktadır. Aksine, etik ilkelere yazılı davranış kurallarının dışında kalan diğer mesleki davranış kurallarına da hakimlerin uyması gerektiğini vurgulamaktadır.

6) Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı’nda etik ihlali halinde yaptırım öngörülmemesi etik ilkelerin uygulanabilirliğini zayıflatmaz mı?

Bilindiği üzere “etik”; çok boyutlu ve bütünsel bir bakış açısını gerektiren, felsefi ve tematik açıdan oldukça zengin ve geniş bir kavramdır. “Yargı etiği” ise evrensel düzeyde belirlenmiş ilkeler çerçevesinde ele alınması zorunlu, son derece hassas ve özel bir alan olup, kendine özgü temel ilkeleri vardır⁹.

Öncelikle, etik ihlalinden dolayı Yargıtay üyelerine, tetkik hakimlerine ve Cumhuriyet savcılarına yaptırım uygulanabilmesi için kanuna ihtiyaç vardır. Bu da Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin müdahalesini gerektirir. Halbuki Yargıtay’ın kurumsal etik stratejisinin temelinde, “her yargı mensubunun kendi kurallarını kendisinin belirlemesi ve kendisinin belirlediği etik kurallara uyması” anlayışı bulunmaktadır. Bu nedenle, Yargıtay etik ilkeleri, yol gösterici ve rehber niteliğindedir. Etik ilkelere aykırı davranışlara

⁷ Bkz. Bangalor Yargı Etiği İlkelerinin Önsözü, son paragraf.

⁸ Krş. Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi’nin (CCJE) Başta Etik, Uygunsuz Davranışlar ve Tarafsızlık Olmak Üzere, Hâkimlerin Mesleki Davranışlarını Düzenleyen İlke ve Kuralları Hakkında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Dikkatine Sunduğu 3 Sayılı Görüş, 3(2002), 19.11.2002, Strasbourg, m. 46.

⁹ Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı, Ankara Eylül 2017, s.5.

yaptırım uygulanması, etik kuralları disiplin kurallarına yaklaştırır. Bu durum ise etik kurallarla amaçlanan yüksek davranış standartlarının aşağıya çekilmesi sonucunu doğurur ki bu önemli bir risktir. Arzu edilmeyen ve etğin amacına da ters düşen bu durumdan kaçınmak için etik kuralları ile disiplin kuralları arasında bağlantı kurulmaması büyük önem taşımaktadır. Nitekim, Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi'nin (CCJE) (2010) 3 Sayılı Görüşü'nün "Etik ve Sorumluluk" başlıklı bölümünün 18'inci maddesine göre, "Hâkimlerin eylemlerine disiplin kurallarından ayrı olan deontolojik ilkeler rehberlik eder. Bunlar hâkimlerin doğrudan kendileri tarafından hazırlanmalı ve eğitimlerine dahil edilmelidir." Öte yandan, mesleki davranış standartları, kanunlardan ve disiplin kurallarından farklıdır¹⁰. Bu standartlar, bir mesleğin kendisine bahsedilen güçlere orantılı olarak toplum beklentilerine uygun bir şekilde işlevini yerine getirebilme yeteneğini vurgularlar. Bunlar hukukun uygulanmasının mekanik bir eylem olmadığını ve gerçek bir takdir yetkisi gerektirdiğinin farkında olunmasını gerektiren, hâkimleri kendilerine ve kişilere karşı sorumlu bir konuma getiren öz düzenleyici standartlardır.¹¹

7) Taslağın giriş kısmındaki dördüncü ve beşinci paragraflara gerek bulunmamaktadır. Bangalor Etik İlkeleri ile İstanbul Bildirgesine yapılan atıf yeterli değil midir?

Etik İlkeler, "değer"ler üzerine inşa edilir. Dolayısıyla, bu değerleri koruyan temel ve evrensel metinler olan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne girişte atıf yapılması, Yargıtay Yargı Etiği İlkeler Taslağında bu değerlere verilen önemi artırmakta ve söz konusu ilkelerin evrenselliğine vurgu yapmaktadır. Bilindiği üzere etik, insanlığın kültür ocağından çıkan bir kavram olup, hiçbir medeniyetin tekelinde değildir. Dolayısıyla, yüzyıllardan beri süzülüp gelen ve insanlığın ortak tarihi mirası olan insan haklarına ilişkin değerleri içeren Türkiye'nin de tarafı olduğu sözleşmelere atıf yapılması, etik ilkeleri tamamlayan ve daha da anlamlandıran bir işlev görür. Nitekim, "Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi"nin kıdemli uzmanı ve Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'ni hazırlayan Yargıda Dürüstlük Grubu Koordinatörü Sayın Dr. Nihal Jayawickrama, etik ilkeler bakımından bu konuyu aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

"Bu taslağı (Bangalor Etik İlkelerini) ve daha sonra Açıklayıcı Belgeyi hazırlama aşamasında bir hususu öğrenmek benim için bir mahcubiyet tecrübesi oldu. Bu husus da şu ki, bu temel yargı değerleri ve ilkeleri, hatta bunların uygulanabilirliğine dair teferruatlı bildirimler M.Ö. 1500'lü yıllarda antik Mısır ve Hindu Kanunu metinlerinde; M.Ö. 500 yılında Budist felsefesinde; M.Ö. 450 yılında (Hâkim en geç güneş batarken hükmünü verecek)" emrini de içeren Roma On İki Levha Kanunlarında; yaklaşık M.Ö. 312 yılında Çin hukukunda; Yunanistan ve Roma ile aynı zamanda Afrika'da gelişen hukuk sistemlerinde; M.S. 12. Yüzyılda Musevi âlimlerin yazılarında; Eski Ahit öğretilerinde,

¹⁰ Buna rağmen etik ilkeler, bazı hallerde disiplin kuralları ya da ceza kanunlarında düzenlenen konular ile de çakışabilir, örtüşebilir ya da ayrışabilir. Bu ise farklı bir konudur. Bkz.9'uncu soruya verilen cevap.

¹¹ Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi'nin (CCJE) Başta Etik, Uygunsuz Davranışlar ve Tarafsızlık Olmak Üzere, Hâkimlerin Mesleki Davranışlarını Düzenleyen İlke ve Kuralları Hakkında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Dikkatine Sunduğu 3 Sayılı Görüş, 3(2002), 19.11.2002, Strasbourg, m. 45.

ayrıca çok somut ve kapsamlı biçimde İslam hukukunda çok önceleri ortaya konulmuştur. Yargı değerleri sadece evrensel değil, aynı zamanda ebedidir. **Bu değerler hepimizin ortak mirasıdır.”¹²**

8) Hâkimler ve Savcılar Kurulu’nun ayrı bir etik çalışması varken, Yargıtay’a özgü etik ilkelerin oluşturulması gerekli midir? Bu durum karmaşaya yol açmaz mı?

Bu konu, 2015 yılında “Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi” yazılmadan önce gerek ülke içindeki adalet aktörleri, gerekse de UNDP, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ile görüşülmüş, Adalet Bakanlığı’nda yapılan proje eşgüdüm toplantılarında da değerlendirilmiştir. Ayrıca, Bangalor Yargı Etiği İlkelerini hazırlayan Yargıda Dürüstlük Grubu Genel Koordinatörü Sayın Dr. Nihal Jayawickrama’dan da bu konuda olumlu görüş alınmıştır.

Sonuç olarak, HSK’nın etik çalışması Yargıtay üyeleri, tetkik hakimleri ve Cumhuriyet savcıları bakımından bir karmaşaya yol açmayacaktır¹³. Bu husus, Proje yazımı sırasında ve sonrasında tartışılmış, değerlendirilmiş ve bu şekilde uygulamaya geçilmiştir.

¹² Bkz. Nihal Jayawickrama: Yargı Bağımsızlığından Yargının Hesap Verebilirliğine, (Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi Açılış Sempozyumu, 13-14 Nisan 2017, s.23-32), s.31-32.

¹³ Bkz. “Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi” Etik İlkeler Çalıştayı, 12-16 Mayıs 2017, Antalya, s.87-88’de Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı Mustafa Saldırım’ın açıklamaları şu şekildedir: “HSYK’nın ayrı, Yargıtay’ın ayrı etik projesi olması bazen haklı olarak bazı soru işaretlerine neden olabiliyor. Ancak, aslında bir problem yok. Sebebi şu: Bizim tasarımızda etik kurallar, rehberlik etme, kılavuzluk etme, yol gösterme özelliği taşıyor. Ama şunu özellikle vurgulamak istiyorum. Etik kurallar tek başına sizin, yani hâkimlerin etik sorumluluğunu ortadan kaldırmıyor. Bangalor’da ne yazıyor? Hâkim kendi davranışından sorumludur. Yani buradaki etik kuralda yazmayan bir davranış, siz makul bir hâkim olarak hâkimliğe yakıştırmıyorsanız, buna rağmen hâkimliğe yakıştırmadığınız davranış yaptığınız zaman o da etiğe aykırı olacaktır. Bu anlamda Türkiye’deki hâkim aslında, evrensel bir nitelik taşıması kaydıyla Kanada’daki etik kurallarıyla da bağlıdır, Nijerya’dakiyle de bağlıdır, Çin’dekiyle de bağlıdır, Rusya’dakiyle de bağlıdır. Burada etik ilkeleri somutlaştırma, farkındalık uyandırma, eğitimlerini verme, bunu Yargıtay’ın çalışma sistemine uyarlama şeklinde bir çalışma yapıyoruz. Etik ilkeler tamamlıyıcıdır. Birbirinin alternatifi değildir. HSYK’nın etik ilkelerinden biri, Yargıtay Etik İlkeleri’nde açıkça yazılmamış, ancak evrensel ya da makul bir hâkime göre yerinde bir ilke ise Yargıtay üyeleri de ona uymak zorundadır. Bunda hiçbir tereddüt yok. Hatta dünyanın hiçbir hukuk sisteminde yazmasa dahi makul bir hâkim modeline göre doğru ya da yanlış olarak nitelendirilebilecek davranış biçimleri ile de hâkim bağlıdır. Her etik ilkenin mutlaka yetkili bir otorite tarafından ilan edilmesi zorunlu değildir. Ancak, yetkili otoritelerin etik ilkeleri ilan etmesinin veya yazılı etik ilkelerin bulunmasının çok faydaları var. Bu yüzden etik ilkeleri yazılı hale getiriyoruz. HSYK, etik ihlale karşı şikâyet mekanizması getirirse ve belirleyeceği bir kurul veya organa etiğe aykırı davranıştan dolayı ihlal kararı verme yetkisi tanırsa, bunun elbette bazı sonuçları doğar. Öncelikle böyle bir sistem ancak kanunla kurulabilir. İşte o zaman HSYK’nın uygulaması bakımından etik ilkelerden çok kazuzistik etik kurallara ihtiyaç olabilir. Kanunilik ilkesine benzer bir esastan hareket edilmesi gerekebilir. Şu anki duruma göre tetkik hâkimlerimiz ve Cumhuriyet savcılarımız da şikâyet bakımından oradaki usule tabi olabilir. Ama bizim çıkış noktamızın bir önemli özelliği de şu idi. Yargıtay 2015– 2019 Stratejik Planı hazırlarken Yargıtay savcılarımızın ve tetkik hâkimlerimizin de tüm özlük işlemlerinin Yargıtay tarafından yapılması konusunda bir amaç belirledik. Stratejik planda yazdık ve bu stratejiye uygun olarak Etik Projemizi tasarladık. Zira, kurumsal politikamız bu şekildedir. Yargıtay’da kolektif etik anlayışı oluşturmak için sadece Yargıtay Başkan ve üyelerimiz değil, her kademedeki hâkimimizin, Cumhuriyet savcılarımızın ve personelimizin aynı anlayışla davranmasını sağlamalıyız. Dolayısıyla HSYK etik ilkeler belirlese ve ayrıca etik kurallara aykırı davranışlardan dolayı ihlal kararı verilmesine dair düzenleme yapsa dahi, hâkim ve Cumhuriyet savcısı arkadaşlarımız Yargıtay’ın etik ilkelerine yine tabi olacaklardır. Çünkü doğru olanı budur. Zaten asli sorumluluk hiçbir yerde yazmasa bile hâkime aittir. Normal bir hâkim yapması gerekeni yapmalıdır. Şu an bile etik ilke olup olmadığının farkında olmayarak pek çok davranış kuralına uyuyoruz.”

9) Kanunlarda açıkça düzenlenen ve hatta suç olarak tanımlanmış olan davranışların dahi etik ilkeler arasında yer alması, gereksiz bir tekrardır. Etik ilkeler kanunlarda veya mevzuatta açıkça düzenlenmeyen konuları düzenler. Bu nedenle taslahta yer alan pek çok maddenin çıkarılması gerekmez mi?

Etik ilkeler değerler üzerine inşa edilmiştir. Bu değerler, bazen ceza hukuku bazen de disiplin hukuku ile korunabilir. Etik davranış ilkelerinin hukuk alanında düzenlenmiş olması ve hatta disiplin veya ceza yaptırımına tabi olması, mesleki davranış kuralını, etik bir ilke olmaktan çıkarmaz¹⁴. Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'nin önemli bir kısmı da zaten çoğu ülkede disiplin hukuku veya ceza hukuku kapsamına girecek niteliktedir. Örneğin, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri 4.12'de "Hakim, hakimlik makamında görevli iken avukatlık yapamaz" şeklinde bir kural var. Böyle bir kuralın ihlali halinde hakimin ceza hukuku kapsamında cezalandırılmayacağı (Türkiye dahil) çağdaş bir hukuk sistemi düşünülemez. Bu itibarla, ifade edilen kaygı yerinde değildir.

Burada bir ayrıma dikkat edilmesi gerekir. Etik ilkelere aykırı davranışın yaptırımı tabi tutulduğu sistemlerde, bu davranışın aynı zamanda disiplin suçu veya ceza hukuku anlamında suç teşkil etmesi halinde etik kuralın ihlal edilmesinden dolayı ayrıca "etik ilkenin ihlal edildiğinin tespiti" kararı verilmemektedir. Ancak bu durumda dahi etik ilkeler ceza hukuku veya disiplin kurallarını kapsayabilir. Dolayısıyla, etik kuralın kapsamını, sadece bağlı olduğu yaptırımın çeşidi ile sınırlamak doğru olmaz.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin "Hâkimlerin bağımsızlığı, etkinliği ve sorumlulukları hakkında üye devletlere yönelik CM/Rec (2010) 12 sayılı tavsiye kararı m.72: "Hâkimler mesleki faaliyetlerini meslek etiği ilkeleri rehberliğinde gerçekleştirmelidir. Söz konusu ilkeler disiplin tedbirlerinin uygulanabileceği görevleri içerdiği gibi aynı zamanda hakimlere ne şekilde davranacakları konusunda da rehberlik eder(m.72).

Yaptırım uygulanıp uygulanmaması ile etik kuralın kapsamı farklı iki konudur. Yargıtay'ın kurumsal etik anlayışında, Yargıtay üyeleri, tetkik hakimleri ve Cumhuriyet savcılarını için etik ilkelere aykırılık halinde bir yaptırım da öngörülmemektedir.

Etik ilkeler, bazen kanunla örtüşür. Ancak, bazen kanun, etik ilkeye aykırı da olabilir. Örneğin Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararından önce, 1926 tarihli Medeni Kanun'a göre, evli bir kadın Profesör veya hâkim olsa dahi eşinden izin almadan çalışamazdı. Bu durum etik ilkeye açıkça aykırı idi, fakat uzun bir süre ülkemizde uygulandı. Dolayısıyla etik ilkenin, kanuna uygun olması veya aykırı olması da mümkündür¹⁵. Bu durumda yapılması gereken şey, kanunun etik ilkeye uygun hale getirilmeye çalışılması ya da etik ilkeye uygun yorumlanmasıdır. Dolayısıyla, etik ilkenin kanunda bir şekilde düzenlenmiş olduğu gerekçesiyle yok sayılması ya da yazılı hale getirilmemesi isabetli olmaz.

¹⁴ Bkz. İnceoğlu, Sibel: Karşılaştırmalı Hukukta Yargı Etiği, ("Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi" Etik İlkeler Çalıştayı, 12-16 Mayıs 2017, Antalya, s.17-36), s.18.

¹⁵ Bkz. İnayet Aydın, "Kurum Kültürü ve Etik İlişkisi" Konferansı, Yargıtay Konferans Salonu, 14 Eylül 2017 (yayınlanmamıştır.)

10) Yargıtay Etik İlkeler Taslağı arasında olmamasına rağmen, “hakime yakışmayan ve toplum vicdanını rahatsız eden işlem ve eylemlerin etik olmayacağı” da giriş kısmına yazılması uygun olmaz mı?

Bu ihtiyaç, Bangalor Etik İlkelerine paralel şekilde, giriş kısmının son paragrafında karşılanmış olup, “etik ilkelere uymanın öncelikle hakimlere düşen asli bir sorumluluk olduğu gerçeğini gözardı etmeden hakimler üzerinde **bağlayıcı mesleki davranış kurallarını tamamlamak amacıyla...**” etik ilkelerin kabul edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla hakim, hiçbir yerde yazmasa dahi mesleki davranışından sorumludur¹⁶.

11) Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağında; “öyle görünürler”, “halkın güvenmesi”, “halkın güvenini yükseltmek ve sürdürmek” şeklinde ifadeler yer almaktadır. Hakimin halkın güvenini sağlama ya da artırma şeklinde bir sorumluluğu var mıdır?

Hâkimlerin halkın güvenini sağlamak ve sürdürmek konusunda evrensel bir yükümlülüğü vardır. Bu durum, Bangalor Yargı Etiği İlkelerinin Önsözü’nün 6 ve 7’nci paragraflarında;

“Modern ve demokratik bir toplumda **halkın** yargı sistemine **güveninin** ve yargının ahlaki otoritesinin ve doğruluğunun son derece önemli olduğu,

Hâkimlerin, bireysel ve toplu olarak, hâkimlik makamına kamusal bir sorumluluk olarak saygı ve hürmet duymalarının ve **yargı sistemine olan güveni arttırmaya** ve idame ettirmeye çalışmalarının oldukça önemli olduğu,”

Ayrıca, Bangalor Etik İlkeleri m. 1.6’da ve 2.2’de;

“Hâkim, yargı bağımsızlığını sürdürmede esas olan **yargıya yönelik kamusal güveni güçlendirmek** amacıyla yargı etiği ile ilgili yüksek standartlar sergilemeli ve bunları ilerletmelidir”.(m.16)

“Hâkim, mahkeme içerisinde ve dışında, halkın, hukukçuların ve dava taraflarının yargı ve hâkim **tarafsızlığına duyduğu güveni koruyacak ve artıracak** davranışlar içerisinde olmalıdır. (m.2.2)”

Şeklinde hükümler vardır. Bu şekilde, halkın güveninin korunması ve artırılmasına önemli vurgular yapılmıştır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin “Hâkimlerin bağımsızlığı, etkinliği ve sorumlulukları hakkında üye devletlere yönelik CM/Rec (2010) 12 sayılı tavsiye kararı m.73: “Söz konusu (etik) ilkeler, **kamuoyunun** hakimlere ve **yargıya güven duymasını** sağlaması gereken yargı etiği belgelerinde yer almalıdır. Bu tür belgelerin oluşturulması sürecine hakimler öncülük etmelidir. Hakimlerin sadece bağımsız, tarafsız, dürüst

¹⁶ Ayrıca bkz. 13 no’lu dipnottaki açıklama.

davranmasının yeterli olmadığı, aynı zamanda topluma verilen görüntünün de bu şekilde olması gerektiği konusunda etik öğretisinde tam bir fikir birliği vardır.

AİHM'in çeşitli içtihatlarında da "adaletin gerçekleştirilmesi" kadar, "gerçekleştiğinin görünür kılınması" ve bireylerin mahkemelere duyduğu güvenin artırılmasının önemi vurgulanmaktadır (Campell ve Fell/İngiltere, 28/6/1984, No:7819/77, p.81).

12) Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulunda neden personel temsil edilmemektedir?

5176 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'una göre Yargıtay'da "Personel Etik Komisyonu" kurulması yasal bir zorunluluk olup, 2016 yılının Aralık ayında Yargıtay'da "Personel Etik Komisyonu" kurulmuştur. Yargıtay personeli, kanun gereği "(Yargıtay) Personel Etik Komisyonu"na tabi olup, Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri taslağında yer alan Yargıtay Etik Danışma Kurulu'na tabi değildir. Bu nedenle, personelin mesleki davranışları hakkında herhangi bir görüş bildirme yetkisi bulunmayan "Yargıtay Etik Danışma Kurulu"nda temsilci bulundurmasına gerek duyulmamıştır.

13) "Doğruluk ilkesi" neden düzenlenmemiştir?

Dürüstlük ve doğruluk Türkçe'de birbirinin yerine kullanılan ve arasında çok farklılık bulunmayan iki kavram şeklinde algılanmaktadır. Bangalor İlkelerindeki "Propriety" bazen "doğruluk" şeklinde çevrilebilmekte ise de; Yargıtay Yargı Etiği İlkelerinde "mesleğe yaraşırılık" kavramı altında, fakat aynı içerikte düzenlenmiş olup, Bangalor'dan bir farkı bulunmamaktadır. Nitekim, öğretilerde de Bangalor'un 3'üncü değeri olan "integrity", "dürüstlük" olarak; 4'üncü değeri olan "propriety" ise "mesleğe yaraşırılık" olarak kullanılmaktadır¹⁷. Bangalor İlkeleri'nin bazı çevirilerinde, üçüncü değer, "doğruluk", dördüncü değer ise "dürüstlük" şeklinde ifade edilmiş ise de bu çevireler içerik, teknik ve teorik olarak isabetli değildir.

14) Danışma Kuruluna seçilecek öğretim üyesinin niteliği çok yüksek olup, bu nitelikleri karşılayacak bir üye bulunması kolaylıkla mümkün olabilecek midir? Ayrıca, Etik Danışma Kurulu üyelerinin öğretim üyesini seçmesi, öğretim üyesinin diğer üyelere karşı bağımsızlığını zayıflatmaz mı? Etik Danışma Kurulu'nda neden öğretim üyesine ihtiyaç duyuldu?

Yapılan araştırmada bu nitelikleri taşıyan öğretim üyesinin Ankara'da dahi kolaylıkla bulunabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, aynı üyeler tekrar seçilemeyeceği için bağımsızlıkla ilgili bir sorun, Etik Danışma Kurulunda yaşanmayacaktır.

¹⁷ Bkz. İnceoğlu, Sibel: Yargıcın Davranış İlkeleri, İstanbul 2008, s. 48, dp.72, s.54, dp.198.

Etik Danışma Kurulu'nda öğretim üyesinin bulunması Yargıtay'ın etik konusundaki çalışmalarının şeffaf, topluma karşı hesap verebilir ve bilimsel bir şekilde yürütülebilmesi için yararlı görülmüştür. Uluslararası ileri standartlara uyum bakımından da Etik Danışma Kurulu'nun sadece hâkimlerden oluşması önemli bir eksikliğe neden olabilir. Yargıtay'ın kurumsal etik stratejisi, evrensel düzeyde mevcut en üst etik standartlarının uygulanması ve hatta bu standartların üzerine çıkılması yönünde olup, Proje kapsamında yapılan çalışmalarda evrensel etik standartlarının tamaminin gerçek anlam ve içerikleri ile karşılanmasına büyük özen gösterilmiştir.

15) Etik Danışma Kurulu üyeliği seçiminin Yargıtay Büyük Genel Kurulu yerine, Başkanlar Kurulu veya Birinci Başkanlık Kurulu tarafından yapılması daha uygun olmaz mı?

Yargıtay'daki demokrasi kültürü, Kurul'da yer alması öngörülen Yargıtay üyeleri bakımından Genel Kurul seçimini gerektirmektedir. Yargıtay'daki tüm önemli görevlere seçim genel kurul tarafından yapılmakta olup, Etik Danışma Kurulu üyeliği diğer kurulların görevlerinden daha önemsiz değildir. Ayrıca, Etik Danışma Kurulu üyelerinin, Yargıtay'ın yönetim ve disiplin birimlerinden bağımsız olması da uluslararası standartlara uygundur¹⁸. Bu nedenle atama yöntemi Yargıtay üyeleri bakımından tercih edilmemiştir.

Tetkik hâkimleri bakımından atama yöntemi öngörülmüş ise de bu konudaki takdir yetkisine önemli bir sınırlama getirilmiştir. Tetkik hâkimleri bakımından “Yargıtay kidesi” en fazla olan 20 kişi arasından, Cumhuriyet savcısı bakımından ise “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kidesi” en fazla olan 10 Cumhuriyet savcısı arasından atama yapılması uygun görülmüştür. Bu şekilde Yargıtay'ın çok değerli kurumsal etik kültürünün, Etik Danışma Kurulu'nda da etkili olması amaçlanmıştır.

16) Yargı Etiği Danışma Kurulu'na gerek bulunmakta mıdır?

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin “Hâkimlerin bağımsızlığı, etkinliği ve sorumlulukları hakkında üye devletlere yönelik CM/Rec (2010) 12 sayılı tavsiye kararı m.74: “Hâkimler yargı bünyesindeki bir organdan, etik ilkeleri konusunda **tavsiye isteyebilmelidir.**”

Ayrıca UNODC'nin Türkiye'nin de tarafı olduğu Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesinin 11.maddesine göre geliştirdiği yargı etiği değerlendirme kriterlerinde¹⁹, yargı etiği konusunda hâkimlere danışmanlık yapacak bir kurulun bulunması, kurumsal etik sisteminin kalite göstergesi olarak kabul edilmektedir.

¹⁸ Bkz. Inceoğlu, Sibel: Karşılaştırmalı Hukukta Yargı Etiği, (“Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi” Etik İlkeler Çalıştayı, 12-16 Mayıs 2017, Antalya, s.17-36), s.18., Ayrıca bkz. Bu sayfada atıf yapılan Avrupa Yargıçları Danışma Konseyi'nin görüşü.

¹⁹ Bkz. II. Bölüm: UNODC'nin 11'inci Maddeye İlişkin Uygulama Kılavuzu ve Değerlendirme Sistemine İlişkin Not, s.19.

17) Yargı etiği konusunda başka ilkeler geliştirilebilir? Yargıtay etik ilkeler taslağı bu durumu dikkate almış mıdır?

Bilindiği üzere “etik”; çok boyutlu ve bütünsel bir bakış açısını gerektiren, felsefi ve tematik açıdan oldukça zengin, geniş ve derin bir kavramdır. “Yargı etiği” ise uluslararası düzeyde belirlenmiş ilkeler çerçevesinde ele alınması zorunlu, son derece hassas ve özel bir alan olup, kendine özgü temel ilkeleri vardır²⁰. Bu itibarla, Taslakta yer alan etik ilkeler, mevcut etik ilkeleri sınırlamamakta, dışlamamakta, yargı etiği bakımından gelişimlerine de bir engel oluşturmamaktadır.

Yargıtay etik ilkeler taslağı, yukarıda açıklanan bilinçle hazırlanmıştır. Bu nedenle, Bangalor Etik İlkelerine paralel şekilde, giriş kısmının son paragrafında, “etik ilkelere uymanın öncelikle hakimlere düşen asli bir sorumluluk olduğu gerçeğini gözardı etmeden hakimler üzerinde bağlayıcı mesleki davranış kurallarını tamamlamak amacıyla...” etik ilkelerin kabul edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla hakim, hiçbir yerde yazmasa dahi mevcut olan ya da ileride geliştirilmesi muhtemel yargı etiği ilkeleri ile bağlıdır²¹.

Son olarak, etik ilkeler birbirinden bağımsız kavramlar olarak değerlendirilemez. Etik ilkeler birbirini tamamlayıcı olmanın yanında, zaman zaman birbiriyle örtüşebilir ya da kesişebilir. Örneğin, “dürüstlük ilkesine” aykırı bir davranışın, “mesleğe yaraşırılık” ya da “eşitlik” ilkesini ihlal etmeyeceğini savunmak oldukça güçtür. Bu bakımdan “tutarlılık” ilkesi de çok önemli olup, “mesleğe yaraşırılık”, “dürüstlük”, “bağımsızlık” ve “eşitlik” gibi pek çok ilke ile birlikte düşünülebilir. Yargı etiği konusunda daha uzun bir liste yapmak da elbette mümkün olup, felsefi kavramlara bir sınır çizmek ya da bu kavramları dondurmak da esasen mümkün değildir. Ancak, Yargıtay’a özgü yargı etiği ilkeleri yazılı hale getirilirken, öğretilerdeki tartışmalara girmeden, uluslararası alanda karşılığı olan, içeriği belirlenmiş, dolayısıyla anlaşılmayı ve ifade etmeyi kolaylaştıran bir tercih yapmak gerekmiştir. Bu tercih yapılırken de Türk yargı sisteminin aşına olduğu, HSYK tarafından daha önce uygun bulunan ve dünyada genel kabul gören Bangalor Yargı Etiği ilkelerinin sistemi esas alınmıştır. Böylece, yargı etiği konusunda ortak bir dil ve terminoloji kullanırken, diğer yandan da bu terimleri açıklayan yargı etiği konusundaki bilimsel eserlerden daha kolay yararlanılmasına olanak sağlanmıştır.

18) Yargı etiği ilkeleri taslağındaki hükümler, hâkimin davranışlarını aşırı ölçüde sınırlayarak, onun toplumdan soyutlanmasına neden olmaz mı?

Hâkimin, kendisini toplumdan soyutlamasının doğru olmadığı, bilakis adaletin tesisi için mutlaka toplumu tanınması gerektiği Taslakta yer almıştır. Taslağın m.4.14 hükmünde, “Hâkimin içinde yaşadığı toplumdan kendisini tamamen soyutlaması mümkün olmadığı gibi yararlı da değildir. Adaletin tesisi için toplumu tanımak vazgeçilmez bir unsur olduğu...”hususı açıkça yer almaktadır.

²⁰ Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı, Ankara Eylül 2017, s.5.

²¹ Ayrıca, bkz. 13 no’lu dipnottaki açıklama.

II. BÖLÜM

UNODC’NİN 11’İNCİ MADDEYE İLİŞKİN UYGULAMA KILAVUZU VE DEĞERLENDİRME SİSTEMİNE İLİŞKİN NOT

(UNODC IMPLEMENTATION GUIDE AND EVALUATIVE FRAMEWORK FOR ARTICLE 11)

Türkiye’nin de tarafı olduğu “Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi”nin²², “**Yargı ve Kovuşturma Hizmetlerine İlişkin Önlemler**” başlıklı 11’inci maddesi, devletlere yargıda dürüstlüğü güçlendirmeye yönelik bazı tedbirleri alma konusunda yükümlülükler yüklemektedir. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), konuyla ilgili diğer çalışmaların yanı sıra 11’inci maddenin uygulanmasına yönelik olarak “**Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi’nin 11’inci Maddesine İlişkin Uygulama Kılavuzu ve Değerlendirme Sistemi**” geliştirerek, sözleşmeye taraf devletlere kılavuzluk yapmaya çalışmaktadır.

Doha’da 2015 yılında yapılan Onüçüncü BM Suç Önleme ve Ceza Adaleti Kongresi’nde, yargıda dürüstlük projesi başlatılmıştır. Projenin temel özelliklerinden birisi, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri ve **Türkiye’nin de taraf olduğu** BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi’nin 11. Maddesinin uygulanmasını destekleyecek bir “**Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı**” kurulmasıdır. **Yargıtay’ın da davet edildiği** “Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı Hazırlık Toplantısı” 24-25 Ağustos 2017 tarihlerinde Viyana’da gerçekleştirilmiştir. “Küresel Ağ” faaliyete geçtiğinde; ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren çeşitli yargı ağları, yargıç dernekleri ile Yargıda Dürüstlük Grubu’nu birbiriyle bağlantılı hale getirecektir.

Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı’nın 2015-2020 döneminde aşağıdaki etkileri oluşturmaları beklenmektedir:

1500’ü aşkın hakim, savcı ve mahkeme yöneticisinin uluslararası yargıda dürüstlük standartları konusunda eğitilmesi,

Yargıda etik ilkelerin güçlendirilmesine yönelik önlemlerin 20’yi aşkın ülkede benimsenmesi,

Ceza adalet sisteminde etik ilkelerin 35’i aşkın ülkede iyileştirilmesi,

Kurumsal dürüstlük ve etiğin artırılmasına yönelik kapsamlı ulusal stratejilerin 10’u aşkın ülkede benimsenmesi,

²² Bu sözleşme, 18.05.2006 tarihli, 5506 sayılı Kanunla onaylanmıştır.

Kamu ve özel sektörde etiğe ilişkin ihlallerin önlenmesi ve/veya soruşturulması, alanında uzmanlaşmış kurumların kurulması ve/veya kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik önlemlerin 10'u aşkın ülkede benimsenmesi.

UNODC (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi), yargıda dürüstlük, bağımsızlık, şeffaflık ve hesap verebilirlik bakımından bölgesel zorluklar ve öncelikleri tartışmak amacıyla, üst düzey yargı ve yargı idaresi mensuplarının katılımıyla bir dizi bölgesel toplantı düzenlemeye başlamıştır. Bu toplantıların ilki Eylül 2016'da Tunus'ta, ikincisi Kasım 2016'da Bangkok'ta, üçüncüsü ise Panama'da yapılmıştır.

Bölgesel toplantılar sonucunda katılımcılar; Yargıda Dürüstlük Küresel Ağı'nın kurulmasının, aşağıdaki faydaları sağlayacağı konusunda hemfikir olmuşlardır:

- (a) Yargıda dürüstlüğü ilişkin ortak sorunları tartışmak üzere yargıçların bir araya getirilmesi,
- (b) Standartlar ve normlar, eğitim kılavuzları, disiplin kararları vs. gibi bilgi ürünlerini içeren bir veri tabanının yargıçlara sağlanması,
- (c) Malvarlığı beyanı, performans değerlendirmesi, en iyi uygulama incelemeleri gibi, yargı sistemlerinde dürüstlüğü artırmak ve yolsuzluğu önlemek üzere yargı kurumu tarafından yeni araçların tasarlanmasına yardım edilmesi,
- (d) Dava yönetimi, mahkeme kullanıcılarının geribildirimi ve şikayet sistemi için bilgi teknolojileri uygulamalarının sağlanması,
- (e) Kapasite geliştirme, araştırma ve değerlendirme, performans değerlendirme ve etik ilkelerin hazırlanması gibi alanlarda yargıçlara teknik destek sağlanması.

UNODC’NİN (YOLSUZLUKLA MÜCADELE SÖZLEŞMESİNİN²³) 11’İNCİ MADDEYE İLİŞKİN UYGULAMA KILAVUZU VE DEĞERLENDİRME SİSTEMİ²⁴

Değerlendirme Çerçevesi: Etik davranış ilkeleri

1) Yargı veya diğer bir organ, yargı mensuplarının mesleki ve etik davranışlarına ilişkin kurallar veya standartlar (“etik davranış kuralları”) geliştirmiş midir?	EVET	HAYIR
Cevap	X	
Açıklama: <p>Bilindiği üzere “etik”; çok boyutlu ve bütünsel bir bakış açısını gerektiren, felsefi ve tematik açıdan oldukça zengin ve geniş bir kavramdır. “Yargı etiği” ise evrensel düzeyde belirlenmiş ilkeler çerçevesinde ele alınması zorunlu, son derece hassas ve özel bir alan olup, en karakteristik özelliği ise “yargı bağımsızlığıdır.” Nitekim, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’nin önsözünde “Yargı etiğinde yüksek standartların teşvik ve muhafaza edilmesine yönelik temel sorumluluğun her bir ülkedeki yargı organına ait olduğu” belirtilmiştir. İşte bu nedenle, Yargıtay’a özgü etik ilkeler oluşturulurken Yargıtay daire başkanı, üye, tetkik hâkimi ve Cumhuriyet savcısı ile personelin uyacağı etik ilkelerin geniş bir katılımı ve bizatihi kendileri tarafından belirlenmesine özen gösterilmiştir.</p> <p>Yargıtay “kollektif etik anlayışı”nı benimseyerek; 1-Yargıtay üyeleri ve tetkik hakimleri için, “Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı”, 2-Yargıtay Cumhuriyet savcıları için “Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri Taslağı”, 3-Yargıtay personeli için, “Yargıtay Personeli Etik İlkeleri Taslağı” olmak üzere üç ayrı etik ilkeler taslağı oluşturulmuştur.</p>		

²³ Bu sözleşme, 18.05.2006 tarihli, 5506 sayılı Kanunla, TBMM tarafından onaylanmıştır.

²⁴ The United Nations Convention against Corruption, Implementation Guide an Evaluate Framework for Article 11, New York 2015, s.17-18’den alınmıştır.

2) Etik davranış ilkeleri, Bangalor Yargı Etiği İlkeleri’ni dikkate almakta mıdır?	EVET	HAYIR
Cevap	X	
Açıklama: <p>Yargıtay etik ilkelerine ilişkin ön taslaklar, Bangalor Yargı Etiği İlkelerini oluşturan Birleşmiş Milletler Yargıda Dürüstlük Grubu Genel Koordinatörü ve aynı zamanda “<i>Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi</i>”nin kıdemli uzmanı Sayın Dr. Nihal Jayawickrama’ya hazırlanmıştır. Yargıtay’ın etik ilkelerinin oluşturulmasını kolaylaştıran bu yöntemle, çağdaş hukuk sistemlerinin en temel ilke ve kurallarının yeniden yazılmasının neden olacağı zaman ve emek kaybının önüne geçilmiştir. Ayrıca, Yargıtay etik ilkelerinin, evrensel yargı etiği ilkeleri üzerine inşa edilmesi de sağlanmıştır. Bu şekilde kısa süre içerisinde, Yargıtay’a özgü hale getirilebilecek “ön taslaklar” (<i>Etik İlkeler Çalışma Kitabı-I</i>) oluşturulmuştur. Bangalor Yargı Etiği İlkeleri son taslakta da aynen korunmuştur.</p>		

3) Geliştirme ve benimseme sürecini tanımlayınız. Özellikle, bu süreç sivil toplum kuruluşları ve mahkeme kullanıcıları gibi yargı dışı paydaşlarla istişareleri kapsamakta mıdır?	EVET	HAYIR
Cevap	X	
Açıklama: <p>Etik ilkeler oluşturulurken, diğer hususların yanı sıra özellikle üç hususa büyük özen gösterilmiştir: 1-Etik ilkelerin geniş bir demokratik katılımıla belirlenmesi, 2-Etik ilkelerin hazırlık sürecinin kurum içi ve kurum dışı şeffaflıkla yürütülmesi, 3- Mahkeme kullanıcıları, diğer adalet aktörleri ve yargı dışı paydaşların görüşlerinin alınması. Bu süreçler aşağıdaki şekilde özetlenebilir.</p> <p>İlk aşamada, yukarıda 2 no’lu soruya verilen cevapta açıklandığı üzere bir ön taslak oluşturulmuştur.</p> <p>İkinci aşamada, oluşturulan ön taslaklar hakkında Yargıtay’da görevli her kademedeki çalışanlara anket uygulanarak, 1.400 Yargıtay çalışanının görüşleri alınmış ve bu görüşler analiz edilerek 13 Nisan 2017 tarihinde “<i>Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi</i>”nin Ankara’da (400’ü Yargıtay çalışanı olmak üzere, 500 kişinin katılımıyla yapılan) Uluslararası Sempozyumu’nda ve bir gün sonra 300 Yargıtay çalışanı ile düzenlenen Çalıştay’da paylaşılmıştır. Uluslararası ve ulusal proje uzmanlarının da desteği ile yapılan bu çalışmalar sonucunda oluşturulan yeni metinler, tüm değişiklikleri ve gerekçelerini içerecek şekilde “<i>Etik İlkeler Çalışma Kitabı II</i>” adıyla basılıp dağıtılmıştır. Bu şekilde bir yandan “<i>kurum içi şeffaflık</i>” sağlanırken, diğer yandan “<i>13-14 Nisan 2017 Yargıtay Etik, Şeffaflıkve Güven Projesi Açılış Sempozyumu Kitabı</i>” basılıp, Yargıtay’ın kurumsal internet sitesinde (http://www.yargitay.gov.tr/sayfa/etik-saydamlik/1012) yayımlanarak “<i>kurum dışı şeffaflık</i>” temin edilmiştir. Ayrıca, Yargıtay daire başkanları, Yargıtay üyeleri ve Yargıtay Cumhuriyet savcıları ile bireysel görüşme;</p>		

Yargıtay tetkik hâkimleri ve Yargıtay personeli ile odak grup çalışmaları yapılarak, Yargıtay'ın kurumsal etik algısı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu süreçte, ikisi Türkiye Barolar Birliği'nde, biri de Yargıtay'da olmak üzere avukatlarla da grup çalışmaları yapılarak Yargıtay'a ilişkin görüşleri alınmıştır.

Üçüncü aşamada, 12-16 Mayıs 2017 tarihlerinde 300 Yargıtay çalışanının katılımıyla ikinci Çalıştay düzenlenmiş ve etik ilkelerin üçüncü versiyonu ortaya çıkmıştır. Etik ilkeler ön taslağının ilk aşamasından son aşamasına kadar yapılan tüm değişiklikleri içerecek şekilde *“Etik İlkeler Çalışma Kitabı III”*, basılıp dağıtılarak *“kurum içi şeffaflık”* sağlanmıştır. Kurum dışı şeffaflığın da temini bakımından *“12-16 Mayıs Etik İlkeler Çalıştay Kitabı”* basılmış ve ayrıca Yargıtay'ın kurumsal internet sitesinde (<http://www.yargitay.gov.tr/sayfa/etiksaydamlik/1012>) yayınlanmıştır.

Dördüncü aşamada, yukarıda kısaca özetlenen süreçler sonucunda belirlenen etik ilkeler ve kuralların özüne dokunulmaksızın, sistematik, uyum ve anlam bakımından incelemelerin yapıldığı dar katılımlı iki toplantı 19-20-21 Haziran ve 4-5-6 Temmuz 2017 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

“Yargı etiğinin” hem kurum içinde hem de kurum dışında daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmak amacıyla, dünyanın birçok ülkesindeki belli başlı yargı etiği ilkeleri Türkçe'ye çevrilmiş ve *“Karşılaştırmalı Hukukta Yargı Etiği İlkeleri Kitabı”* adıyla basılıp, dağıtılmış ve Yargıtay'ın kurumsal internet sitesinde(<http://www.yargitay.gov.tr/sayfa/etiksaydamlik/1012>) yayınlanmıştır. Bu şekilde, Yargıtay'a özgü etik ilkelerin hem kurum içinde hem de kurum dışında daha iyi anlaşılması ve evrensel hukuk kültürü bakımından kalitesinin herkesçe daha iyi değerlendirilmesine katkı sağlanmıştır.

Kurum içinde ve kurum dışında paylaşılan yukarıda belirtilen taslakların ve kaynakların, etik ilkelerin oluşturulması ve uygulanması sürecinde hem yargı çalışanlarının hem de toplumun *“bilgiye dayalı tartışma ve görüş bildirme”* yönündeki gayretlerine katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Beşinci aşamada, *“Yargıtay Etik İlkeler Taslağı”(Ankara, Temmuz 2017)”* isimli kitapçık basılmış, bu kitapçıkta yer alan *“Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı”, “Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri Taslağı”* ve *“Yargıtay Personeli Etik Davranış İlkeleri Taslağı”* kurum içinde görüşe gönderilerek, *“kurum içi”* şeffaflık sağlanmıştır. Aynı taslaklar, Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Sayıştay, Hakimler ve Savcılar Kurulu, gibi adalet aktörlerine ve başta Türkiye Barolar Birliği ve tüm hukuk fakülteleri olmak üzere 80'in üzerinde kurum ve kuruluşa 40 günlük süre içinde görüşlerini bildirmek üzere gönderilerek *“kurum dışı şeffaflık”* da sağlanmıştır.

Altıncı aşamada, *“Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı”* hakkında kurum içinden ve kurum dışından gelen tüm görüşler 15-16 Eylül tarihlerinde Yargıtay daire başkanı ve Yargıtay üyelerinden oluşan dar katılımlı toplantıda değerlendirmeye tabi tutulmuş, uygun görülen değişikliklerin işlendiği taslağın Yargıtay Başkanlar Kurulu'na sunulmasına karar verilmiştir. *“Yargıtay Cumhuriyet Savcıları Etik Davranış İlkeleri Taslağı”* hakkında gelen görüşler Cumhuriyet savcıları tarafından; *“Personel Etik İlkeleri Taslağı”*na ilişkin görüşler de Yargıtay personeli tarafından değerlendirilmiş, uygun görülen öneri ve eleştiriler doğrultusunda taslak metinlerde değişiklikler yapılmıştır.

Yedinci aşamada, 22-23 Eylül tarihleri arasında düzenlenen “Yargıtay Başkanlar Kurulu Etik İlkeler Çalışma Toplantısı”nda Yargıtay Birinci Başkanı Sayın İsmail Rüştü CİRİT, Yargıtay Birinci Başkanvekili ve Hukuk Genel Kurulu Başkanı Sayın Seyit ÇAVDAR ile Sayın Yargıtay daire başkanları tarafından “*Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı*” incelenmiş ve değerlendirilmiştir. İki günlük çalışma sonucunda, Yargıtay Kanunu’nun 14. maddesi gereğince toplanan “Yargıtay Başkanlar Kurulu” “*Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı*”nı oybirliği ile uygun bulmuş ve Yargıtay Büyük Genel Kurulu’nun onayına sunulmasına karar vermiştir.

Sekizinci aşamada, Yargıtay Büyük Genel Kurulu’nun onayına sunulan Yargıtay Etik İlkeler Taslağı’na ilişkin olarak tüm Yargıtay üyelerine yönelik bir günlük “Tanıtım Semineri” düzenlenmiştir. Bu şekilde, Yargıtay Büyük Genel Kurulu’nu oluşturan tüm Yargıtay üyelerinin Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağı hakkında bilgi sahibi olmaları amaçlanmıştır.

4) Etik davranış ilkeleri her hâkimin erişimine hazır mıdır?	EVET	HAYIR
Cevap	X	

Açıklama:

Yargıtay Etik Davranış İlkeleri Taslağı, ön taslaktan son taslağa kadar yapılan tüm değişiklikleri de içerecek şekilde sadece hakimlerin değil, tüm Yargıtay çalışanlarının erişimine açıktır. Ayrıca, kurum içi ve kurum dışı görüşe gönderilen taslakta yapılan değişiklikler de Yargıtay’ın web sitesinde “şeffaflık ve topluma hesap verebilirlik” bakımından paylaşılmış ve topluma duyurulmuştur.

5) Etik davranış ilkeleri topluluk içinde hangi kurumlara dağıtılmıştır veya sair şekilde kamuya açık hale getirilmiş midir?

Cevap ve açıklama: Yargıtay Etik İlkeler Taslağı, tüm adalet aktörlerine, tüm hukuk fakülteleri ile Barolar Birliği başta olmak üzere 80’in üzerinde kurum ve kuruluşu gönderildiği gibi Yargıtay’ın kurumsal web sitesinde de toplumun erişimine açıktır.

6) Düşünülen davranışların uygunluğu konusunda yargı üyelerine tavsiyelerde bulunmak için resmi veya gayri resmi bir mekanizma veya prosedür var mıdır?	EVET	HAYIR
Cevap	X	

Açıklama:

Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri Taslağında, tüm yargı üyelerine tavsiyelerde bulunmak için Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu oluşturulmuştur. Yönetim ve Disiplin kurullarından bağımsız olan bu Kurul, Yargıtay bünyesindeki tüm yargı üyelerine tavsiyelerde bulunmakta ve muhtemel davranış şekillerinin yargı etiğine uygunluğu konusunda rehberlik etmek üzere oluşturulmuştur.

7)Yargı mensuplarına karşı görevi kötüye kullanma (suistimal) şikayetlerini almak ve soruşturmak için bir mekanizma veya prosedür var mıdır?	EVET	HAYIR
Cevap	X	
<p>Açıklama:</p> <p>Yargı Etiği Danışma Kurulu’ndan bağımsız olarak, disiplin suçu oluşturabilecek nitelikteki eylemler (Yargıtay) Yüksek Disiplin Kurulu tarafından soruşturulmakta ve karara bağlanmaktadır.</p> <p>Yargı etiği konusunda yüksek standartların korunması bakımından Yargıtay Etik İlkeler Taslağı ile disiplin kuralları arasında herhangi bir bağ kurulmamasına özen gösterilmiş, bu amaçla da Yargıtay Etik Danışma Kurulu’na (disiplin suçu oluşturacak nitelikte olmayan davranışlar için) etik ihlallerin soruşturulması konusunda yetki verilmemiştir.</p> <p>Yargıtay’ın kurumsal etik stratejisinin temelinde, “her yargı mensubunun kendi kurallarını kendisinin belirlemesi ve kendisinin belirlediği etik kurallara uyması” anlayışı bulunmaktadır. Bu nedenle, Yargıtay etik ilkeleri, yol gösterici ve rehber niteliğindedir.</p> <p>Etik ilkelere aykırı davranışların, yaptırım ve soruşturma konusu olması, etik kuralları disiplin kurallarına yaklaştıır. Bu durum ise <u>etik kurallarla amaçlanan yüksek davranış standartlarının aşağıya çekilmesi sonucunu doğurur</u>. Arzu edilmeyen ve yargı etiğinin amacına da ters düşen bu durumdan kaçınmak için etik kurallar ile disiplin kuralları arasında bağlantı kurulmaması büyük önem taşımaktadır. Nitekim, Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi’nin (CCJE) (2010) 3 Sayılı Görüşü’nün “Etik ve Sorumluluk” başlıklı bölümünün 18’inci maddesine göre, “Hâkimlerin eylemlerine <u>disiplin kurallarından ayrı olan deontolojik ilkeler rehberlik eder</u>. Bunlar <u>hâkimlerin doğrudan kendileri tarafından hazırlanmalı</u> ve eğitimlerine dahil edilmelidir.” Öte yandan, mesleki davranış standartları, bazen kanunlarla veya disiplin kuralları ile örtüşebilir(çakışabilir) ise de esas itibarıyla, kanunlarda düzenlenen mesleki davranış kurallarından ve disiplin kurallarından farklıdır.</p>		

8) Bu mekanizma ya da prosedür yargı içinde midir veya dışardan mıdır? Yargıdan bağımsız olarak işlev görmektedir mi?	EVET	HAYIR
Cevap	X	
<p>Açıklama:</p> <p>Disiplin mekanizması Yargıtay’ın içindedir ve Yargıtay’ın yönetim kademesinden bağımsız çalışır.</p> <p>Yargıtay Etik Danışma Kurulu’nun yaptırım yetkisi bulunmamakla birlikte, bu Kurul da bağımsız olup Yargıtay içindedir. Ancak bu Kurul’da Yargıtay dışından etik konusunda bilimsel eser yazmış ve daha önce üniversitelerin etik kurullarında görev almış bir akademisyenin bulunması öngörülmüştür. Bu şekilde şeffaflık sağlanmış, ayrıca, yargı üyelerinin etik davranışlarına Yargıtay dışından da objektif ve bilimsel bir bakış açısı getirilmeye çalışılmıştır.</p>		

9) Bu mekanizmaya veya prosedüre kimler katılmakta ve üyeler nasıl seçilmektedir?

Cevap ve açıklama:

Yargıtay Kanunu'nun 11'inci maddesine göre, "Yüksek Disiplin Kurulu; Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekillerinden kıdemli olanı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile altı hukuk ve üç ceza dairesi başkanları ve başkanlarının katılmadığı dairelerin beş üyesinden oluşur. Yüksek Disiplin Kurulunda ayrıca, Kurula asıl üye olarak katılmayan daire başkanları ile bunların dışındaki dairelerin birer üyesi yedek üye olarak bulunur. Yargıtay Kanunu'nun 34'üncü maddesine göre, Yüksek Disiplin Kurulu üyeleri, Birinci Başkanlık Kurulu tarafından ad çekme suretiyle belirlenir.

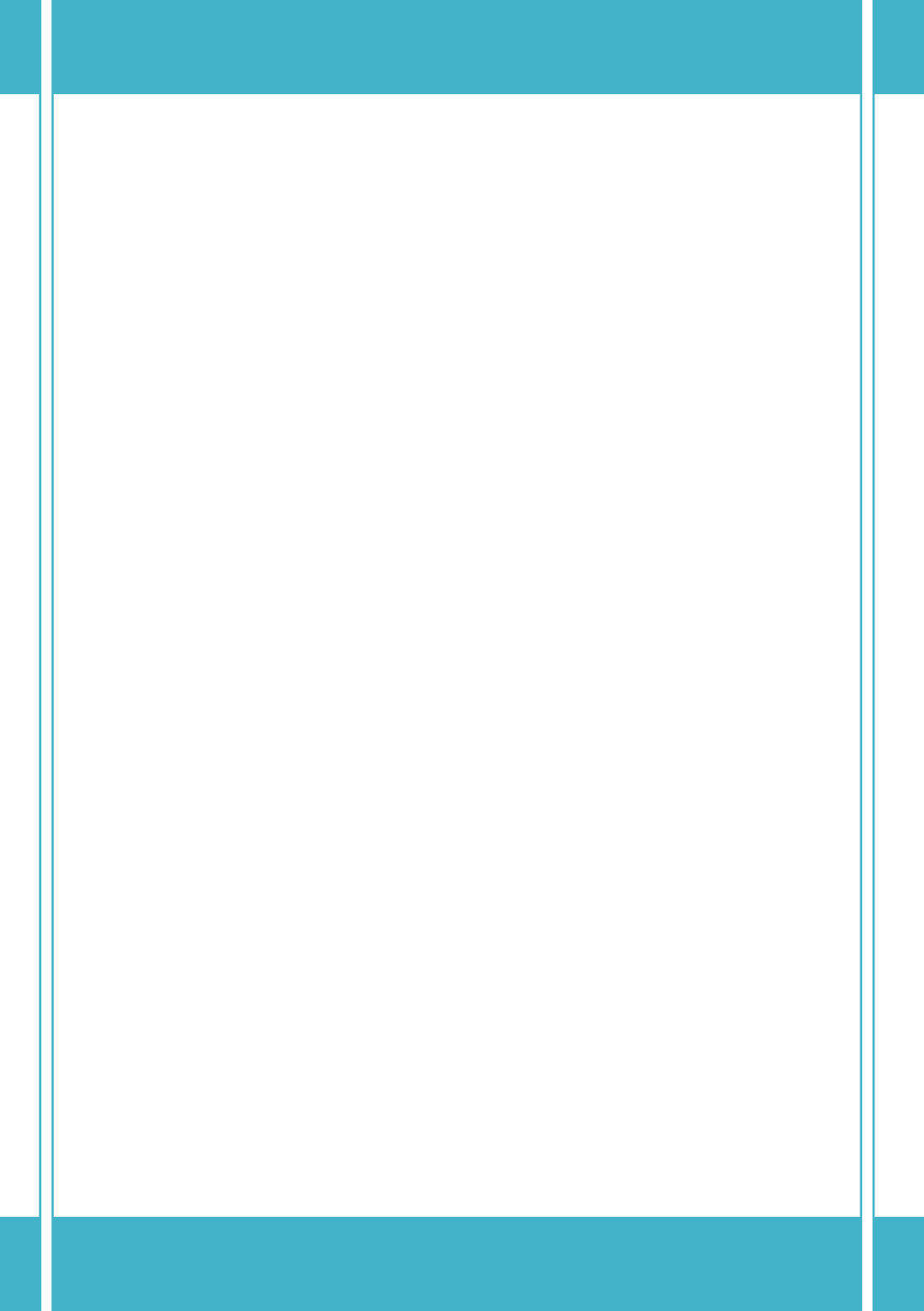
Yargı Etiği Danışma Kurulu ise, 7 Yargıtay üyesi(daire başkanı veya üye, en az 2'si kadın olmak üzere), 2 tetkik hâkimi, 1 Yargıtay Cumhuriyet savcısı, etik alanında bilimsel nitelikte eser yazmış ve üniversitelerin etik kurullarında daha önce görev almış 1 öğretim üyesinden oluşur. Yargıtay üyeleri, Yargıtay Büyük Genel Kurulu tarafından Yargıtay daire başkanlarının seçimindeki usule göre seçilir. Tetkik hâkimleri, Birinci Başkanlık Kurulu tarafından Yargıtay kıdemi en fazla olan 20 tetkik hâkimi arasından, Yargıtay Cumhuriyet savcısı ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından Yargıtay Cumhuriyet Savcılığı kıdemi en fazla olan 10 Cumhuriyet savcısı arasından görevlendirilir. Bu şekilde Danışma Kurulu'na seçilenler, salt çoğunlukla Kurul'un öğretim üyesini belirler.

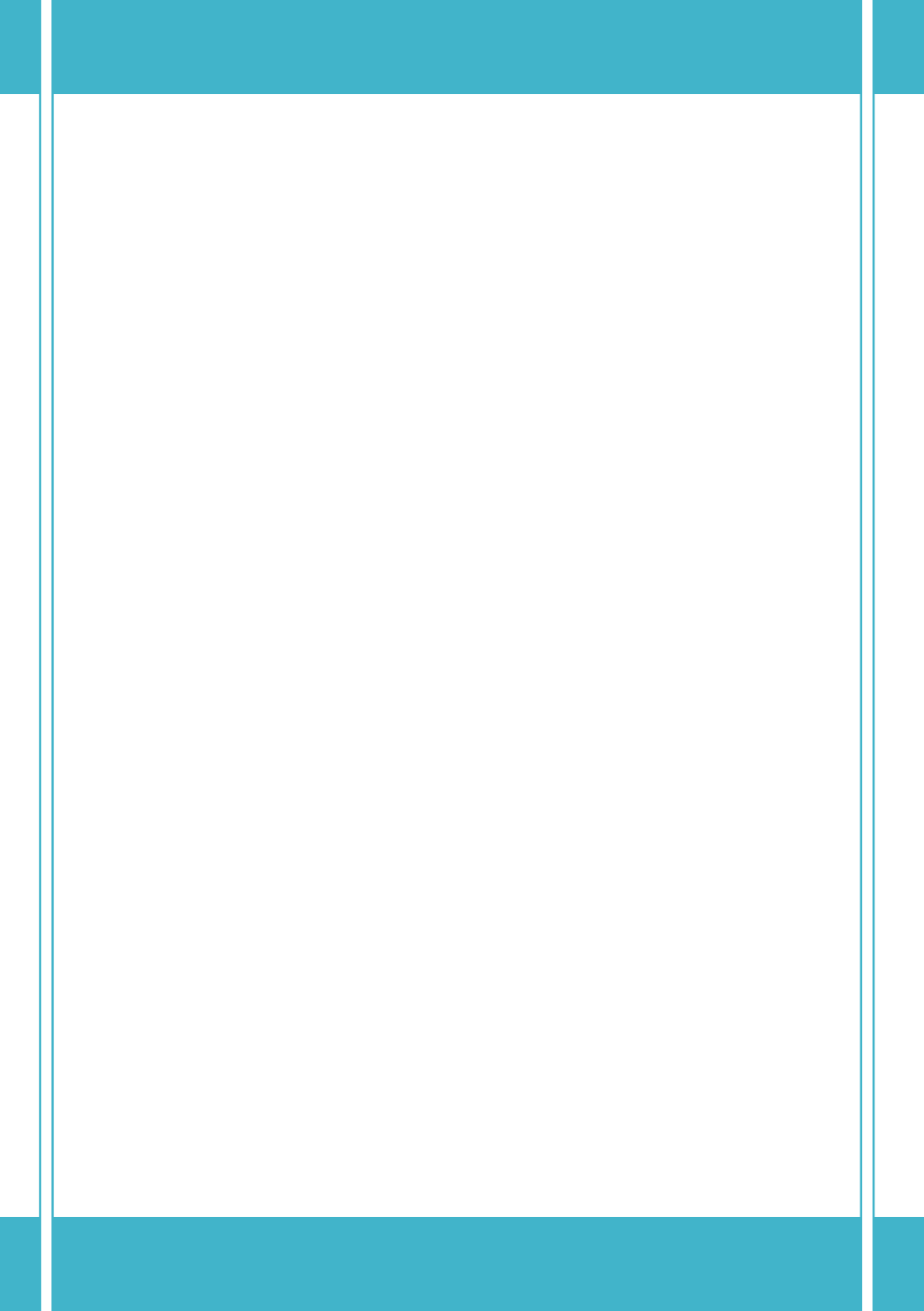
10) Söz konusu şikâyetlerin çözümüne yönelik süreçte, halkın güvenini arttıracak mekanizma veya prosedürde hangi şeffaflık tedbirleri bulunmaktadır?

Cevap ve açıklama:

Yargıtay Kanunu'nun 17/c maddesine göre, Yüksek Disiplin Kurulu kararlarına karşı Yargıtay Başkanlar Kurulu'na itiraz edilebilir. Bu mekanizma halkın güvenini artıracak niteliktedir. Zira, Yargıtay Başkanlar Kurulu, Yargıtay'da itirazları inceleyen en yüksek kurul olup, Yargıtay Başkanı ve başkanvekilleri de dahil olmak üzere hukuk ve ceza daireleri başkanlarından oluşur. Daire başkanlığı, Yargıtay'da çok önemli bir statüdür. Daire başkanı, Yargıtay Büyük Genel Kurulu tarafından seçildiği için Yargıtay Başkanlar Kurulu'nun çok güçlü bir demokratik meşruiyeti ve topluma güven veren bir yapısı bulunmaktadır.

Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu, asıl resmi görüşünü, görüşü talep eden ilgiliye gönderir; kişisel verilerden arındırılmış bir nüshasını hazırlar ve bu düzeltilmiş nüshayı, yargı kurumları, barolar ve hukuk fakültelerinin kütüphanelerine gönderebilir ve bir örneği de Yargıtay web sitesinde yayınlanır. Bu özelliği ile "Yargıtay Yargı Etiği Danışma Kurulu" oldukça şeffaf bir şekilde çalışmaktadır. Kurul'da Yargıtay dışından bir akademisyenin bulunması da şeffaflığı artıran bir özelliktir.







Güçlü bireyler.
Güçlü toplumlar.